

FERMONT, Berten (eigenlijk Robert Theofiel Philmond), Vlaams-nationaal dienstweigeraar (Borgerhout 30 januari 1911 - Borgerhout 22 oktober 1933).

Na zijn jeugd jaren te Wachtebeke was hij leerling aan het Onze-Lieve-Vrouwcollege te Antwerpen (1919-'27) tot in de voorlaatste klas. Studeerde daarna aan de Rijksuniversiteit te Gent voor ingenieur en speelde er als Vlaams-nationalist een rol in de studentenbeweging. Naar het voorbeeld van Lode van Dyck, weigerde hij op 17

augustus 1931 zijn militaire dienstplicht te vervullen, „omdat de Belgische staat de Vlaamsche volksgemeenschap haar rechten onthoudt”, aldus gemotiveerd in een brief van 25 juli 1931 aan minister van landsverdediging Dens. Fermont werd op 22 september 1931 tot vier maanden gevangenis veroordeeld, ontslagen op eerste kerstdag 1931 en weer gearresteerd op 4 januari 1932. Het krijgsgerecht veroordeelde hem op 15 maart 1932 tot 2 jaar gevangenis, door het krijgshof op 26 april 1932 bevestigd.

Tijdens zijn gevangenschap groeide zijn Vlaams-nationale overtuiging uit tot een algemeen christelijk vredesideaal. Uit vele celbrieven, de meeste gericht aan Nestor Gérard, die voor zijn gevangenisvoogd doorging, ook in vele artikelen in het dagblad De Schelde en in het maandblad De Vlaamsche Dienstweigeraar, bleek zijn grote vereering voor Albrecht Rodenbach; bovendien verkondigde hij daarin zijn vast voornemen te volharden. In de gevangenis te Sint-Gillis (Brussel), waar zijn lotgenoten Willem de Baere en Jan Thielemans het reeds zwaar te verduren kregen, deed Fermont een slepende ziekte op. Met gelatenheid verkropte hij zijn lijden. „Ik offer alles blijmoedig voor Onze Lieve Heer en voor Zijn Vlaanderen”, de zin waarmee zijn advocaat, mr. Leo Scheere, hem had getroost, maakte hij tot de zijne. Het bitse optreden van de gevangenisdokters werd nauwelijks vergoed door de tegemoetkomendheid van de begrijpende

directeur. Door bemiddeling van Nestor Gérard en Hendrik Borginon werd de doodzieke Fermont op 8 oktober 1933 naar huis gezonden, waar dr. G. Schamelhout een verregaande tuberculose vaststelde. Twee weken later stierf Fermont, in het bijzijn van Nestor Gérard en dr. August Borms, die de Psalm van Rodenbach voorbad. Fermonts begrafenis op 26 oktober, waar Herman Vos voor de laatste maal optrad als Vlaams-nationalist, en de zerkonthulling (een monument van de beeldhouwer Albert Poels) op het Schoonselhof op 23 oktober 1934 brachten telkens een grote massa samen.

Voor het eren van zijn nagedachtenis zorgt het Berten Fermont-Herdenkings-Comité. Het verzamelt elk jaar enkele getrouwe vereerders aan zijn graf. In 1949 was die herdenking de eerste Vlaams-nationale plechtigheid na de Tweede Wereldoorlog. Op de IJzerbedevaart van 2 juli 1972 werd Fermont, samen met Renaat de Rudder en Ernest van der Hallen, in een hulde aan de Vlaamse jeugd herdacht (z. ook Dienstweigering).

LITERATUUR: *De Vlaamsche Dienstweigeraar*, speciaal nummer gewijd aan Berten Fermont (z.j.); - H.P. [= Hubert Peeters], *Berten Fermont, Vlaming uit één stuk*, in *De Volksbeweging*, jg. 5, nr. 37 (19 september 1953); - *Levensschets van Berten Fermont*, in *De Volksbeweging*, jg. 6, nr. 38 (23 oktober 1954); - H.J. Elias, *Vijfentwintig jaar Vlaamse Beweging 1914/1939*, III (1969); - B. Goovaerts, *Berten Fermont, Vlaams-nationaal geweten tegen geweld* (1972); - Rhey [= R. Heyman], *Een dienstweigeraar voor Vlaanderen*, in *Wij*, jg. 18, nr. 25 (24 juni 1972); - F. Dalle, *Berten Fermont*, in *Kerk en Leven* (9 november 1972); - P.J.A. Nuyens, *Dienstweigeraar gek of pacifist*, in *Kerk en Leven* (9 november 1972).

ALBERT GOOVAERTS